

Петар Стојановић, оснивач Тесла друштва Швицарске

Тесли, с љубављу

Тесла је непресушни извор енергије која тече, коју осјећамо, којом стварамо, којом настављамо да отимамо од заборава његово наслеђство од 700 патената. У плану нам је именовање улице именом Тесле у граду Цириху, Берну и Ст. Галену

Разговарала: Милка Кајганић

Пролетјела је година 2006, година коју је Влада Републике Хрватске прогласила годином Тесле, година која ће остати упамћена у научним и културним институцијама свијета преко УНЕСКО-а као 150-годишњица рођења српског сина хрватске домовине. Прошла година најбрже је прошла Тесла друштву Швицарске, па је то повод за овај интервју с Петром Стојановићем, оснивачем ове невладине организације.

Завршена је година Тесле. Вама је вријеме пролетјело. Јесте ли остварили жељено?
- Били смо јако изненађени да су се Швицарци заинтересирали за Теслину резонанцу. Прве бројке посјећености наше изложбе о Тесли „Мајстор елемента“ у осам центара Митроса, од почетних 180 хиљада посјетилаца, дала нам је важан аргумент, да са изложбама наставимо даље.

Можемо ли најприје да побуђеној знатижељи читалаца вас представимо, одкуд ви и Тесла?
- Рођен сам 1973. у Лаутербаху у Аустрији, од српских родитеља из Параћина, из Србије. Школовао сам се овде. Провео сам неко вријеме код моје баке. Она је толико дјеловала на мене да сам почео да учим српски језик и српско писмо ћирилицу. Немојте ми замјерити што причам њемачки, лакше ми је. Обрадује ме ваша редакција увијек наново, што пишете ћирилицом о Тесли. Ја се онда трудим да то све прочитам, сретан што тако, непримјетно, напредујем у брзини. Рекао сам себи, ако знам читати готицу, што да не будем писмено богатији и са ћирилицом.

Тесла и Милева

Отац, мајка и брат ми живе и даље у Аустрији. Имам аустријско држављанство, а већ сам девет година у Швицарској, у овом лијепом граду Ст. Галену. Први мој сусрет са Теслом случајно се догодио 1998. године. Радио сам у продаји свјетла и његовом утјецају на дизајн и тако, преко приватних купаца, сазнао за име Николе Тесле.

Толико сам био фасциниран, да сам јурио кући, тражећи увијек изнова што више сазнања о Тесли. Маштао сам да на свим сијалицама сјаји сјенка, а њен лик да буде Теслин профил. Зато сам одлучио најприје основати Тесла друштво Швицарске.

Кога сте прво открили, Теслу или Милеву Марић, Српкињу, Ајнштајнову прву супругу, мајку његове троје дјеце?

- Тесла је непресушни извор енергије која тече, коју осјећамо, којом стварамо,

Нитко за њу више није плаћао гробарину. Да није било мојих тражења и сусрета са старокатолицима, не бих сазнао да је и данас тамо, усамљена, без икаквог надгробног знамења. Година 2005. била је Ајнштајнова година и за мене је то био изазов. Организирао сам парастос на Милевином гробу на швицарском Нордхајму. Био је то велик догађај и за мене и Српску православну цркву и многе Србе који су неочекивано напалили снјеги, у гробама, једноставно у купти, откопљали са

сада нисмо добили никакву финансијску помоћ ни од једне друге државе, владе или културног и спортског удружења. Ту убрајам и српске клубове по Европи са именом великана Тесле. Тесла није клуб српске дијаспоре са фудбалом и фолклором. Ако се остварије профит, онда се Теслино име и његова визија не смију јефтино продавати! Српска дијаспора мора имати за узор Србе Америке и њихово чување Теслиног имена и Теслиних 700 изума.

Позивница за Смиљан?

- Био сам најретретији у свом животу кад сам примио позивницу председника Месића и премијера Санадера. Већ на аеродрому Плесо у Загребу чекали су ме чланови Хрватске академије знаности и умјетности да ми изразе добродошлицу. Био сам ганут хрватском срдачношћу. Први пут сам стигао у унутрашњост младе државе Хрватске, у толико чувену Лику. Новим свјетским, изграђеним аутопутем према Сплиту. Очарала ме природа и еколошки очувана Плитвичка језера. То је мјесто које Европа препознаје из филмова о Индијанцима, о Винету, а по романима Нијемца Карла Маја. У сјећању ће нам остати и лички специјалитети са роштиља, ради којих опет треба доћи у овај УНЕСКО-в парк природе и њене равнотеже.

Сам Смиљан?

- Свака част Влади Хрватске! У само 55 дана изградити Меморијални парк Николе Тесле! До јучер је ту била минирана површина. Пратио сам напредак тих радова и дивео се министрици за градитељство Марини Магуловић-Дропулић, која је са толико ентузијазма и знања изградила цијели тај комплекс. Жалим што је разминиравање однијело један људски живот. Сама церемонија је била на висини. Слушао сам председника Месића који је отворено причао о десничарским хрватским круговима од 90-их који су покушали да Теслу збришу из хрватске постојаности. Запазно сам и говор српског председника Тадића, који је отворено признао да му је бака, мајчина мајка, рођена у истом селу Радучи као и Теслин отац Милутин.

Српска православна црква је допремила звона из Србије. На отварању су били сви српски свештеници из Хрватске са митрополитом Јованом. Литургија у цркви и католички бискупи, ново осјељење у зближавању односа Срба и Хрвата, баш онако како би то и Тесла желело. Потврда пословице да вријеме лијечи све ране.

САНУ као клуб пензионера

Ваша сурадња са САНУ?

- Жао ми је што морам рећи да нисам успио покренути ту српску институцију. Имам осјећај да сам ушао у клуб пензионера. Зато сам сретан што је Хрватска цијеле године имала научна догађања, од Сплита до Загреба, од Париза до Смиљана. Хрватска Влада је организационо и финансијски била припремљена за годину Тесле и зато заслужују не само мој респект.

Мало је познат податак да је Тесла био пензионер Краљевине Југославије и да му је пензија од 600 долара увијек на вријеме стизала у Њујорк.

- То само говори да Србија не може само тако својатаги име Тесле. Смета ме што је ових дана на њиховој телевизији Тесла на 28. мјесту као најзначајнији Србин.

Будући задаци Тесла друштва Швицарске?

- У плану нам је именовање улице именом Тесле у Цириху, Берну и Ст. Галену. Градска библиотека Ст. Галена је припремљена за Теслино име. Биће то прави документациони архив. На томе ћемо дуго радити. Радује ме истина да су се, од 12 милиона Срба, баш хрватски Срби, иако су малобројни, ове године издвојили из ове масе матице и дијаспоре и предано радили на Теслином имену. Сва издања „Идентитета“ и „Новости“ из 2006. већ се читају међу славистима Европе. Наш сајт о Николи Тесли је други најчитанији на њемачком језику. У свијету, одмах иза недовидног америчког, на енглеском. Ми промовирамо науку, а уз науку иду и имена влада, држава, појединаца, све Тесли, с љубављу. Да нам оде у бесмртност!

Петар Стојановић (десно) у друштву председника Тесла друштва Швицарске Андреаса Габутлера

којом настављамо да отимамо од заборава његово наслеђство од 700 патената. Милеву сам открио, као Српкињу, преко швицарских медија 2004. Њена биографија, да је њихово прво дијете Лизл, рођена 1903. године као ванбрачно дијете, негде остала сакривена од јавности у Каћу или новосадској околини, будила је у мени наду, да покушам пронаћи трагове њеног постојања. Шта се даље с њом десило у великој породици личког трговца Марића? Како ју је Милева успјела сакрити од јавности и удовољити Албертовој жељи да му њихова Елизабет не поквари предстојећу каријеру?

И онда сте одлучили пронаћи гроб Милеве Марић?

- Био је то велики и тежак циљ. И ја сам сазнао што и ви други, да је Милева умрла 1948. године у Цириху, у сиромаштву, да је сахрањена о трошку града на једном швицарском гробљу, да је три мјесеца касније прекопана.

Милевиног гроба. Запамтили смо дрвце између којег ће се ове године појавити и надгробни споменик мајци теорије релативитета. Хисторијска неправда према Милеви промијенила је драстично мој живот, за 180 ступеља. За мене су постојала само два имена: Тесла и Милева. Сљедећи помен ће бити 4. августа.

Излет у Хрватску

Ви сте неваљина организација, са сјисасет активностима?

- Ви бисте да причамо о новцу. Председник друштва је Андреас Габутлер, Швицарац, успјешан пословни човјек. Потпредседница је др. Верена Кунн која има већ манускрипт за књигу о Тесли на њемачком језику. У промоцији Теслиног лика, поред Швицараца, појавила се и америчка амбасада и њен аташе за културу. До